

УДК 355.211.3

Олена Миколаївна ГАЛКІНА,

кандидат юридичних наук,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії

з проблем забезпечення діяльності поліції

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ХАБАРНИЦТВУ В УКРАЇНІ В 1920-Х РОКАХ

Незважаючи на заходи, корупція продовжувала існувати, в тому числі і в радянський період. З метою протистояння хабарництву Голова Ради Народних Комісарів В.І. Ульянов (Ленін) видав Декрет РНК РРФСР «Про хабарництво» від 08.05.1918 року. На відміну від попередніх законів Російської Імперії, що складаються з безлічі томів, Декрет включав в себе лише 6 пунктів, згідно з якими особам, які перебувають на державній або громадській службі, заборонялося брати хабарі за виконання дій, що входять до їх обов'язків, або за сприяння у виконанні таких дій іншій посадовій особі. Декрет передбачав два види покарання, а саме: 1) позбавлення волі та примусові роботи; 2) неприємні та примусові роботи з конфіскацією майна.

За отримання хабара передбачалося покарання як позбавлення волі терміном щонайменше 5 років і примусові роботи на той самий термін. Аналогічне покарання передбачалося за дачу хабара, підбурювання, допомога та інші дії, пов'язані з дачею хабара. При цьому замах на отримання та дачу хабара карався як закінчений злочин [1].

Неприємними та примусовими роботами з конфіскацією майна каралося отримання хабара посадовцем з особливими повноваженнями службовця, порушення ним своїх обов'язків, і навіть здирство хабара.

Сама ж боротьба з корупцією за радянських часів мала кілька цікавих і характерних на той час ознак. Так, влада не визнавала слово «корупція», дозволивши ввести його у вжиток лише наприкінці 80-х років XX століття. Замість нього використовувалися терміни «хабарництво», «зловживання службовим становищем», «потурання» та інші. Як причини корупції називалися лише недоліки в роботі партійних, профспілкових та державних органів, насамперед у галузі виховання трудящих.

Слід зазначити, що при цьому корупція була присутня і серед вищих радянських та партійних працівників, які на той час були практично «недоторканими».

Пізніше було видано Декрет «Про боротьбу з хабарництвом» від 16.08.1921 року, який вносив зміни до Декрету «Про хабарництво» від 08.05.1918 року.

Одним із переконливих свідчень масового поширення хабарництва в держапараті Радянської Росії є стаття «Війна з хабарництвом», що була опублікована у «Тижневику Радянської юстиції» (№ 36 від 06.10.1922). У ній відкрито зізнавалося, що «хабарництво охопило наче лещатами всі наші господарські установи... цьому ворогові нині оголошено відкриту війну, проти нього мобілізуються всі сили – суд, профспілки, партійні організації».

У цей час голова ВНК Дзержинський Ф.Е. у своєму інтерв'ю газеті «Известия ВЦИК», опублікованому у випуску від 06.10.1922 року заявляв, що: «Ми повинні усвідомлювати, що хабар має глибоко класовий характер, що він є проявом дрібнобуржуазної, приватнокапіталістичної стихії, спрямованої проти самих основ існуючого ладу» [2, с. 322].

З цього можна зробити висновок, що антикорупційна політика, що проводиться радянським урядом, не могла протистояти продажності державних службовців і забезпечити зниження поширення злочинних форм корупції, наприклад підкупу. Продовжуючи боротьбу з корупцією, 26.05.1922 року було ухвалено перший радянський кримінальний кодекс - Кримінальний кодекс 1922 року, який набрав чинності 01.06.1922 після 3-ї сесії IX-го З'їзду Рад. Кримінальна відповідальність за посадові злочини встановлювалася у главі III Кримінального кодексу від 1922 р. Зазначені положення та види покарань практично в повному обсязі перейшли до Кримінального кодексу, прийнятого Постановою ВЦВК від 22.11.1926 «Про введення в дію Кримінального кодексу редакції 1926 року».

Список бібліографічних посилань

1. О взяточничестве: декрет Совета Народных Комиссаров РСФСР от 08.05.1918.
2. Дзержинский Ф. Э. Избранные произведения в 2-х т. Изд. 2-е, доп. - М., Политиздат, 1967. - Т.1. - 590, Т. 2. - 416 с.

Одержано 18.11.2021